

ZUIDVLEUGELKRANT

#5 - december 2009

INTERVIEW GOVERT
VELDHUIJZEN

Zie deze pagina.

BESTUURDERSCONFERENTIE
ZUIDVLEUGEL
'VERDICHTEN, VERRUIMEN'

Zie pagina 2/3.

PAUL SCHNABEL
OVER DE IDENTITEITEN
IN DE REGIO

Zie pagina 4.

Govert Veldhuijzen: 'Het deltakaracter van de Zuidvleugel staat centraal'

Govert Veldhuijzen is sinds zijn aantreden als gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen in mei 2009 voorzitter van de Stuurgroep Verstedelijkingsstrategie Zuidvleugel en vanaf september 2009 bestuurlijk trekker van de Gebiedsagenda Zuidvleugel/Zuid-Holland. Wij hadden met hem een gesprek over het belang van de gebiedsagenda voor de Zuidvleugel en over de relatie met de verstedelijkingsstrategie.

Waarom is een gebiedsagenda voor de Zuidvleugel belangrijk?

"Eigenlijk is de gebiedsagenda een logisch gevolg van het kabinetsbesluit om naast infrastructuur en transport ook aandacht te geven aan ruimte. Van MIT naar MIRT dus. Verstedelijking, infrastructuur en landschapontwikkeling kun je niet los van elkaar zien. Van de huidige, meer integrale discussie vormt de gebiedsagenda de inhoudelijke invulling. Het is evengoed nog een hele klus de gebiedsagenda goed te ontwikkelen en verder te brengen in een uitvoeringsprogramma. Vernieuwingen in gebieden en sectorale projecten moeten uiteindelijk allemaal in zo'n programma landen. Dat zijn we nu aan het verkennen."

'Naar een metropolitane topregio' is de ondertitel van de gebiedsagenda. Wat verstaat u daaronder?

"Metropolaan betekent grootstedelijk. Bij het woord metropolaan denken we allereerst aan Den Haag - Rotterdam. Maar de hele Zuidvleugel is een stedelijke regio met daarin vele grote en kleine steden. Complementariteit heeft een meerwaarde, immers de schaal waarop mensen zoeken naar wonen en werk overstijgt de grenzen van een stad. Door dit in Zuidvleugelverband af te stemmen kom je verder. Topregio betreft de economische pieken in de Zuidvleugel, namelijk Mainport Rotterdam, Greenports en Den Haag Internationale stad van vrede en recht. Deze sterke punten moeten we verder ontwikkelen."

Wat zijn verder kansrijke economische clusters in de Zuidvleugel?

"Dan denk ik allereerst aan het biomedische en technische cluster in Leiden en Delft. Daar gaat de komende jaren heel veel gebeuren. Verder is natuurlijk het maritieme cluster belangrijk: de haven van Rotterdam met de verbindingen over water naar het achterland. Ook de Drechtsteden spelen in dit cluster een belangrijke rol. De samenwerking tussen Rotterdam en de Drechtsteden groeit en de TU Delft zorgt voor kennisontwikkeling op dit terrein."

Welke keuzes moeten partners maken voor de gebiedsagenda?

"Zuidvleugel levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie. Maar deze positie staat onder druk, onder andere door internationale ontwikkelingen en de financiële crisis. Om de Zuidvleugel als profit-center voor de Randstad te versterken, zijn forse investeringen nodig, zowel in de ontwikkeling van kansrijke economische segmenten, het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid, als in de bereikbaarheid. Dat vraagt om scherpe keuzes: welke investeringen hebben het grootste rendement bij het versterken van het internationale vestigingsklimaat en daarmee het sociaal-economisch profiel van de Zuidvleugel. In de gebiedsagenda is daartoe een eerste aanzet gedaan langs de lijnen van people, profit en planet die het komende half jaar verder moet worden geconcretiseerd.

Het deltakaracter van de Zuidvleugel staat centraal. Om aan de opgave van de Delta te voldoen moeten we niet in de eerste plaats technische, maar vooral ook ruimtelijke keuzes maken. De verstedelijkingsstrategie is integraal onderdeel van de gebiedsagenda. De uitvoering daarvan gaan we de komende tijd met de regio's bekijken. We hebben de ambitie om 80 procent binnenstedelijk te bouwen. Buiten is er te weinig ruimte en we kunnen zo beter aansluiten bij de bestaande (OV-)infrastructuur. De behoefte aan mobiliteit neemt voorlopig niet af. Dit maakt een schaa sprong van het openbaar vervoer

noodzakelijk. Het Zuidvleugelnet is een eerste stap daarin. Tot slot moeten we het makkelijker maken om vanuit de stad in het landelijk gebied te komen. Terecht besteedt de ontwerp provinciale structuurvisie daar veel aandacht aan."

Hoe gaan de regio's hun woningbouwopgave invullen?

"De regio's puzzelen nu met het aantal woningen per regio op de vereiste woonmilieus. Het percentage van 80% binnenstedelijk bouwen geldt als ambitie voor de Zuidvleugel als geheel. Gezamenlijk gaan we kijken hoe dat op de verschillende locaties in de Zuidvleugel uitgewerkt kan worden. Niet op elke locatie is immers dezelfde oplossing gewenst of mogelijk. We zullen goed moeten kijken naar de haalbaarheid van het totaal aantal te bouwen woningen tot 2020. De stuurgroep Verstedelijkingsstrategie heeft hierin de komende maanden een belangrijke rol."

Tot slot: wie gaat dat allemaal betalen?

"Met een financieringstekort van 10 procent op de ontwikkelprijs per woning (30.000 euro), oftewel 5 miljard voor 175.000 woningen, moeten we creatief te werk gaan. Wat kunnen we doen aan de grondpolitiek, zijn er kortere processen mogelijk, hoe creëren we ruimte voor samenwerking met marktpartijen. We zijn met het rijk bezig om nieuwe manieren te zoeken om de verstedelijkingsopgave te realiseren. Ik zie het als een uitdaging."

UITKOMSTEN BO-MIRT ZUIDVLEUGEL/ZUID-HOLLAND

Op 29 oktober heeft een delegatie Zuidvleugelbestuurders gesproken met bewindslieden over het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). De belangrijkste afspraken die tijdens het overleg zijn gemaakt op een rijtje (niet uitputtend):

- 1 Met de Gebiedsagenda Zuidvleugel/Zuid-Holland is een gezamenlijke ruimtelijk-economische visie op de regio vastgesteld.
- 2 Er worden 175.000 woningen gebouwd in Zuid-Holland (2010-2020) - 80% binnenstedelijk.
- 3 Er komt een rijksbijdrage voor Rijnlandroute en RijnGouwelijn-west
- 4 Masterplan Rotterdam Vooruit is vastgesteld. Een aantal infrastructuurmaatregelen (o.a. Westelijke Oeververbinding, OV op Zuid, A20 oost) wordt voor verdere besluitvorming uitgewerkt. Ook komt € 35 mln. beschikbaar voor korte termijn maatregelen. De A15 Papendrecht-Gorinchem wordt meegenomen in het vervolgonderzoek.
- 5 Eerste fase van de MIRT-verkenning Haaglanden is met instemming van alle partijen afgerond.
- 6 Voor Gouweknoop A12/A20 wordt gestreefd naar een uitvoeringsbesluit eind 2010. Er komt geen extra geld van het rijk.
- 7 Diverse maatregelen worden uitgevoerd om de doorstroming goederenvervoer te bevorderen.
- 8 Voor de A13/A16 is een keuze gemaakt voor variant 3, met uitzondering van 2 tracédelen, (ter plaatse van Bergse Bos, en tussen de Bergseweg zuid en HLS). Hiervoor wordt inpassing nader onderzocht. Meer informatie: Chris de Veer (Zuidvleugelbureau) of www.zuidvleugel.nl.

ZUIDVLEUGELNET

Regionaal verkeer, op afstanden van 10 tot 40 kilometer, groeit nog steeds in de Zuidvleugel. Mensen willen snel en comfortabel kunnen reizen met regionaal openbaar vervoer en op een eenvoudige en prettige manier overstappen. Om in deze behoefte te voorzien werken de OV-autoriteiten in de Zuidvleugel samen aan de ontwikkeling van het Zuidvleugelnet, een herkenbaar en samenhangend OV-systeem in de Zuidvleugel. De provincie Zuid-Holland en de stadsregio's Haaglanden en Rotterdam hebben hiertoe de Ambitienota Zuidvleugelnet opgesteld, die op 29 oktober 2009 tijdens het BO-MIRT is overhandigd aan de ministers Eurlings en Cramer. Op 9 november is de nota aangeboden aan Staatssecretaris Huizinga, onder meer als input voor de rijksvisie op het regionale openbaar vervoer, die medio 2010 gereed moet zijn. De ontwikkeling van het Zuidvleugelnet gaat hand in hand met ruimtelijk-economische ontwikkelingen en moet een duurzaam mobiliteitssysteem opleveren. Zie voor meer informatie (o.m. Ambitienota Zuidvleugelnet): www.zuidvleugel.nl

Bestuurdersconferentie Zuidvleugel 'Verdichten, verruimen' "Samenwerking vooral kwestie

Met uitzicht op zee vormde het Kurhaus in Scheveningen maandag 12 oktober het decor voor de inspirerende Zuidvleugelconferentie 'verdichten, verruimen'. Bestuurders uit de gehele Zuidvleugel bespraken de versterking van de (internationale) positie van het zuidelijk deel van de Randstad. Niet alleen moet het gebied in economisch opzicht de handen ineen slaan. Ook is gezamenlijke actie nodig voor de verdichting van het stedelijk gebied en het behoud en de versterking van groene gebieden en de toegankelijkheid daarvan. De bezielende leiding was in handen van Felix Rottenberg.

Rottenberg is zelf 'noorderling', zo gaf hij aan, maar zijn sympathie ligt bij het zuiden: "Daar moet de fundamentele vernieuwing vandaan komen; de inspiratie en daadkracht daar bepalen het tempo." Tegelijkertijd houdt hij Jan Franssen, Commissaris van de Koningin Zuid-Holland en voorzitter van het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel de enorme opgave voor: het aantal Nederlandse huishoudens groeit van zeven naar acht miljoen. Hoe gaat het zuidelijke deel van de Randstad dat opvangen?

Franssen schetst de ambities, en die zijn niet gering. Het plan is 80% van de woningbouwopgave van 175.000 nieuwe woningen in binnenstedelijk gebied te realiseren op een voor de stedeling aantrekkelijke manier. Het gaat erom te voorkomen dat mensen de stad uittrekken. Tegelijkertijd is de strategie erop gericht de groene gebieden tussen stedelijke centra te verbinden, zodat een stedelijk weefsel ontstaat waar het toegankelijke groen deel van uitmaakt. Ook het openbaar vervoer zal met het Zuidvleugelnet - een regionaal en fijnmazig netwerk dat onder meer Stedenbaan, Rotterdamse metro en Randstadrail omvat - een steeds belangrijker rol gaan spelen.

Ambitie genoeg. Wat in de ogen van Franssen zeker nodig is om de ambities waar te maken is het opruimen van de bestuurlijke drukte in de Randstad. "Te veel mensen willen aan het stuur zitten; te veel mensen willen aan dezelfde knoppen draaien. Er hoeft maar één goed plan te komen. Dat is weliswaar een enorme opgave, maar de wil is er. We staan nu op de drempel om als bestuurders verbinding te zoeken met stedenbouwers en architecten. De volgende stap is dan: aan de slag."

Karakteristieken tot uitdrukking brengen
Hoe de verdichting tot stand moet komen is een vraag die alle partijen binnen de Zuidvleugel gezamenlijk moeten beantwoorden, integraal, vanuit economische aspecten en vanuit schoonheid, benadrukte Rijksbouwmeester Liesbeth van der Pol. "Het gaat erom de bestaande, prachtige groene en stedelijke karakteristieken tot uitdrukking te brengen en alle elementen met elkaar te verbinden."

Eerder had Franssen, antwoordend op een vraag van Rottenberg, aangegeven wat hij het mooiste 'oude' schilderij vond dat op zijn kamer hangt: een Hollands winterlandschap van de hand van Van Schelfhout (1787 - 1870). "Dat schitterende landschap en die schoonheid is er nog", benadrukte Van der Pol. "Die schoonheid moeten we koesteren, samen het verschil maken. Maak het groen

toegankelijk en zorg ervoor dat de steden hun rug niet toekeren naar het omringende groen." En als het gaat om het binnenstedelijk gebied: "Om gezinnen 'vast' te houden, is meer nodig dan een speeltuin of een hangplek. Het gaat om wonen, veilige openbare ruimte en veilige routes, en om voorzieningen naast de deur. Richt de openbare ruimte zo in dat mensen elkaar tegenkomen. Betrek gebruikers in de ontwerpfase en ontwerp naar hun behoefte; dat moet aan de basis liggen van een aantrekkelijk ontwerp."

Vancouver als voorbeeld

Ook Larry Beasley - hij hoort bij de top van 'urban planners' in de wereld - benadrukte in zijn presentatie het belang van het ontwerpen en bouwen van een leefomgeving die aansluit bij de natuurlijke voorkeuren, wensen en behoefte van gebruikers heeft. In Vancouver is dat goed gelukt; eens een stad waaruit de mensen wegtrokken naar de suburbs, is het nu een van de meest leefbare steden ter wereld. Dat lukte door te bouwen in hoge dichtheden en een goede inrichting van de openbare ruimte. Hij sprak de hoop uit dat de Vancouver-ervaring voor de Zuidvleugel als voorbeeld kan dienen. "Voorkom blinde muren, ontwerp op ooghoogte, ga uit van de 'neighbourhood' als 'basiselement' bij het ontwerp van de stad en zorg dat daar alle voorzieningen aanwezig zijn die mensen nodig hebben." De aanwezigheid van groen rond de stad is ook voor Beasley van wezenlijk belang: "Leg wettelijk vast dat er niets met het groen dat er nog is, mag gebeuren. Doe je dat niet, dan is het weg." Net als binnen de Zuidvleugel-ambitie speelt openbaar vervoer in zijn visie een sleutelrol als antwoord op bereikbaarheidsvraagstukken. Zijn aanbeveling: steek geen cent meer in nieuwe infrastructuur voor automobiliteit. "Dat heeft in Vancouver - ondanks de groei van de agglomeratie - geleid tot een afname van het gebruik van de auto."

Deelsessies over cruciale onderwerpen

Aansluitend op de plenaire sessies zoomden parallelle deelsessies in op cruciale thema's voor de toekomst van de Zuidvleugel. Wat zijn bijvoorbeeld de economische segmenten of speerpunten waar de Zuidvleugel als geheel op kan scoren, zonder allemaal versnipperd met hetzelfde bezig te willen zijn; hoe versterk je het huidige, soms 'verrommelde, metropolitane landschap en hoe verbind je landschappen met elkaar. Volgens sommige aanwezigen is het wat dat betreft al twaalf uur geweest en is er per direct een waterdichte bescherming nodig van de nu nog groene gebieden; hoe puzzel je met de ruimte in de stad om de ambitie '80% van de woningbouwopgave binnenstedelijk' waar te maken; en hoe creëer je een fijnmazig regio-

Larry Beasley: Build what the consumer prefers

Lezing Liesbeth van der Pol

Openingswoord van Jan Franssen

Plenaire

Slotgesprek

van elkaar iets gunnen”

naal openbaar vervoersnetwerk dat mensen in staat stelt snel en comfortabel te reizen.

Economische potentie Zuidvleugel

De deelsessie 'kansrijke economische segmenten' leidt tot de door velen gedeelde algemene conclusie dat het er qua economisch (internationale) potentie goed uitziet voor de Zuidvleugel. Die potentie moet echter wel beter worden benut en daarvoor zijn investeringen noodzakelijk. Bij de keuze van de segmenten waar de Zuidvleugel op zou moeten inzetten, zijn vier criteria van belang: internationale onderscheidendheid, innovatie, het bereiken van massa - dus geen versplintering van activiteiten - en een goed organisatievermogen. Niet altijd wordt op alle criteria even goed gescoord: als het gaat om het speerpunt 'water en deltatechniek' bijvoorbeeld, is er wel een heleboel kennis en ervaring aanwezig, maar het ontbreekt hier en daar nog aan samenhang om als Zuidvleugel een internationale topspeler te zijn. Een goed voorbeeld van economische samenhang is Leiden als brandpunt van activiteiten op het gebied van 'biotech-lifescience'. Daar is sprake van een goed geëquipeerd kenniscluster met een grote concentratie van aan life-science gerelateerde bedrijvigheid, kennisinstellingen, opleidingsmogelijkheden en steun van lokale, regionale en nationale overheid.

Elkaar iets gunnen

Als het gaat om het versterken van de internationale (economische) concurrentiepositie van de zuidelijke Randstad werd tijdens de conferentie vooral duidelijk dat succesvolle samenwerking een kwestie is van geven en gunnen. Daar krijg je namelijk altijd wat voor terug. Gedeputeerde provincie Zuid-Holland Asje van Dijk: "Niet allemaal op eigen houtje ergens goed in willen zijn. Dat is verspilling van creativiteit en energie." Geert Teisman, hoogleraar bestuurskunde Erasmus Universiteit Rotterdam: "We moeten ook niet beginnen met de vraag 'wie is hier de baas?' en 'wie gaat het bepalen?' Dan eindigt het gesprek voordat het begonnen is. Het gaat erom met elkaar te praten in termen van wederzijdse meerwaarde, zodat je allebei wint. Dat betekent ook dat je bestuurders een stukje stuur moet loslaten en daar is een verandering van de bestuurscultuur voor nodig." Van Dijk: "Op het moment dat we samen de niches verdelen, kunnen we op tal van terreinen als Zuidvleugel, 'wereldspeler' worden en daarmee ook de Randstad en Nederland op de kaart zetten. We moeten de vraag stellen wat we samen kunnen oplossen en daar vervolgens heel praktisch gezamenlijk mee aan de slag gaan; transparant en zonder dubbele agenda."

Sessie metropoolregio Rotterdam-Den Haag

Projectenmarkt en netwerkborrel

Kansrijke economische segmenten in de Zuidvleugel

Op de conferentie verzorgde Paul Bleumink, managing partner van Buck Consultants International een deelsessie over het thema **Kansrijke economische segmenten in de Zuidvleugel**.

In de Structuurvisie Randstad 2040 wordt ingegaan op de internationale sterke clusters in de Randstad. Voor de Zuidvleugel zijn de Haven van Rotterdam, de Greenports en Den Haag als internationale stad van bestuur, recht en vrede als sterke clusters benoemd vanwege hun internationale uitstraling en hun bijdrage aan de nationale economie. Naast de leidende positie die gevestigde clusters internationaal innemen, zijn er in de Zuidvleugel ook clusters die de potentie in zich hebben om een onderscheidende internationale positie te ontwikkelen.

Om effectief stimuleringsbeleid te kunnen voeren is het nodig om binnen de clusters dieper in te gaan op kansrijke segmenten. Hiervoor gelden de volgende criteria:

- Is het een internationaal onderscheidend segment?
- Is het segment vernieuwend / heeft het marktpotentie / is het dynamisch?
- Heeft het segment massa in de Zuidvleugel?
- Is er een goed functionerend netwerk aanwezig?

Voorbeelden van mogelijke kansrijke segmenten in de Zuidvleugel zijn telecommunicatie (met een concentratie in Den Haag) als onderdeel van het ICT cluster en natte waterbouw (concentratie in Rotterdam, maar ook in Delft en de Drechtsteden) als onderdeel van het cluster Deltatechnology.

De ambitie van de Zuidvleugel is om internationaal een toonaangevende regio te zijn en blijven. Paul Bleumink geeft aan dat bij dit soort ambities te vaak sprake is van intra- en interregionale concurrentie,

waardoor veel aandacht wordt geschonken aan suboptimale sterkten van een regio. Een groter effect kan worden bereikt door gezamenlijk in te zetten op kansrijke segmenten in de markt, hierin de leiding te nemen en samenwerking te zoeken met andere regio's. Op segmenten waar andere regio's een sterkere positie hebben moet de leidende rol uit handen gegeven worden. Elkaar successen gunnen is het uitgangspunt.

De rol van de overheden in de Zuidvleugel bij het versterken van de economische structuur begint bij een duidelijke governance, aldus Paul Bleumink. Een Economic Advisory Board zou richting kunnen geven. In deze Board nemen topbestuurders uit de overheid, kennisinstellingen en het bedrijfsleven plaats. Zij bakenen 10 tot 15 kansrijke segmenten af. Voor het bepalen van de richting is een wisselwerking nodig met het intermediairveld. Van belang is hierbij dat de energie van alle partijen met een gezamenlijk doel wordt ingezet. De segmenten worden opgepakt in Triple Helix verband, waar ondernemers, overheden en onderwijs met elkaar samenwerken. Omdat deze samenwerking plaatsvindt op daadwerkelijk onderscheidende segmenten heeft een toplocatie een duidelijke meerwaarde. Het is zaak om kansrijke economische segmenten op een toplocatie "met een duidelijk adres" te durven concentreren, zodat er verspreid over de Zuidvleugel herkenbare locaties ontstaan die aan het segment gerelateerde bedrijvigheid aantrekken. Hierdoor ontstaat ook de noodzakelijke massa om een internationale speler te worden.

Bovenstaande tekst is een samenvatting van de aanbeveling die Paul Bleumink heeft geschreven in vervolg op de conferentie. De volledige tekst samen met het verslag en de presentatie van deze deelsessie staat op de website www.zuidvleugel.nl

Zie www.zuidvleugel.nl voor verslagen, presentaties en achtergrondinformatie m.b.t. de verschillende thematische sessies, alsmede de lezing van Larry Beasley.

Paul Schnabel: 'Maak gebruik van de verschillende identiteiten in de regio'

De partijen in de Zuidvleugel maken met elkaar en met het rijk afspraken over de verstedelijkingsstrategie. Hoeveel woningen worden de komende periode waar gebouwd en met welke kwaliteit? Een strategie die onvermijdelijk gaat over aantallen, prognoses, afspraken en euro's. Maar die uiteindelijk één gezamenlijk doel dient: een aangenaam woon- en leefklimaat voor huidige en toekomstige bewoners van de Zuidvleugel. Over de menselijke (sociaal-culturele en sociaal-economische) kant van de verstedelijkingsstrategie, spraken wij met Paul Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Hoe kijkt u vanuit sociaal-cultureel en sociaal-economisch perspectief tegen de Zuidvleugel aan?

"De ruimtelijke afstand tussen de samenstellende delen van de Zuidvleugel is weliswaar klein, maar sociaal en cultureel is de afstand behoorlijk groot. Voor mij is de Zuidvleugel daarom een wat kunstmatige constructie. Een succesvolle verstedelijkingsstrategie voor de Zuidvleugel moet de verschillende identiteiten binnen de Zuidvleugel goed onderkennen en benutten."

Welke sociaal-culturele en sociaal-economische identiteiten onderscheidt u binnen de Zuidvleugel?

"Identiteit wordt sterk historisch bepaald. Rotterdam is van oudsher natuurlijk een havenstad. De typische zeemanssfeer is uit de stad verdwenen. Gebleven is het relatief hoge aandeel laag opgeleiden. De haven biedt nu minder werk dan voorheen. Daar is voornamelijk geen andere kernactiviteit voor in de plaats gekomen. Rotterdam is ook sterk multicultureel. De goedkope woningvoorraad maakt dat veel nieuwkomers in de samenleving daar beginnen. Zij die vervolgens klimmen op de sociale ladder, verlaten daarna vaak de stad. Een gebied in de Rotterdamse regio met een sterke eigen identiteit is daarnaast de van oudsher sterk religieuze 'bible belt' ten zuiden en oosten van Rotterdam. Den Haag is een stad van ambtenaren en kenniswerkers. Den Haag heeft ook een internationale bevolking, maar nu voor een belangrijk deel ook hoogopgeleid en welvarend en voor een deel sterk verbonden met de internationaal krachtige functies in Den Haag op het gebied van vrede en recht, de ambassades en een wereldbedrijf als Shell."

Welke kansen biedt de internationale, multiculturele bevolkingssamenstelling voor de sociaal-economische ontwikkeling van de Zuidvleugel?

"Ik zie zowel kansen als bedreigingen. De uitdaging is om die kansen en bedreigingen specifiek te maken. Dat voorkomt wensdenken. Een deel van de multiculturele bevolking in de Zuidvleugel is nu eenmaal laag opgeleid, in het bijzonder de eerste generatie niet-westerse allochtonen. Religie kan bijvoorbeeld van invloed zijn op beschikbaarheid van personeel in sectoren als de zorg en het onderwijs. Wees je daar van bewust. Internationalisering kan ook kansen bieden. De Hindoeïstische gemeenschap in bijvoorbeeld Den Haag heeft sterke culturele verwantschap met India. Dat kan nuttig zijn voor de internationale relaties met de opkomende economie van India, maar besef tegelijkertijd dat die grotendeels op een ander niveau (detailhandel) liggen dan waar de ontwikkeling van India nu vooral plaatsvindt (ICT)."

"Wat betekenen de sociaal-culturele en sociaal-economische kenmerken van de Zuidvleugel voor de verstedelijkingsstrategie van de Zuidvleugel?"

Maak gebruik van de verschillende identiteiten in de regio. Bouw voort op de kwaliteiten die er nu al zijn. De Haagse regio heeft de duinen en het strand vlakbij. Dat levert locaties op waar je mooi kunt wonen, met veel groen in de directe omgeving. Wassenaar heeft een aparte aantrekkingskracht, maar weinig uitbreidingsmogelijkheden. Benut in Rotterdam en omgeving het waterfront nog meer. Weliswaar heeft dat water geen recreatieve functie, maar ook als industriële vaarroute en als uitzicht is de rivier boeiend. Binnenstedelijk verdichten is prima, maar wees voorzichtig met appartementen in voor het oog prachtige hoge torens. De markt daarvoor is klein en in dit klimaat betekent hoog wonen nooit meer buiten kunnen zitten. Dat is niet erg aantrekkelijk. Als je in de stad appartementen neerzet moet je ook rekening houden met ruim voldoende oppervlakte van de woning, liefst een eigen buitenruimte, een veilige en schone omgeving en een goede mogelijkheid om de auto te parkeren. Wereldsteden als Parijs, New York en Lon-

den hebben appartementencomplexen met conciërges. Dat zorgt dat bewoners veilig kunnen wonen en dat er diensten verleend kunnen worden.

Verder moet de Zuidvleugel vooral investeren in een goed recreatie- sport- en winkelaanbod en voldoende groene ruimte. Mensen houden niet zozeer van dichte bossen zonder bewoning, maar eerder van bossparken met huizen ertussen. Wassenaar dus. Een landschap met bewoning is het meest succesvolle concept om te wonen en te recreëren. Wonen in het groen met veel zicht en mooie waterpartijen is nog altijd heel aantrekkelijk. Een uitdaging is om de schoonheid van industriële complexen te laten zien. Dat kunnen de havens zijn, maar ook de raffinaderijen. En vergeet tot slot het zuiden niet. De banden tussen Rotterdam en Antwerpen worden steeds belangrijker. Het is goed om je af te vragen op welke manier je het gebied tussen die twee steden meer kunt ontwikkelen, zeker nu de hogesnelheidslijn operationeel wordt. Het moet een waarschuwing zijn dat rijke Rotterdammers wel bij Antwerpen willen wonen, maar zelfs gewone Antwerpenaren niet naar Rotterdam willen. Een uitdaging!"

AGENDA 2010

- Donderdag 21 januari 2010
Directieraad Zuidvleugel
- Woensdag 3 februari 2010
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel
- Donderdag 11 maart 2010
Directieraad + Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel
- Maandag 22 maart 2010
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel + Bestuurlijk Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel
- Dinsdag 1 juni 2010
Directieraad Zuidvleugel
- Woensdag 23 juni 2010
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel
- Donderdag 9 september 2010
Directieraad Zuidvleugel + Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel
- Woensdag 22 september 2010
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel + Bestuurlijk Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel
- Donderdag 11 november 2010
Directieraad Zuidvleugel
- Woensdag 8 december 2010
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel + Bestuurlijk Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel
- Donderdag 16 december 2010
Directieraad Zuidvleugel + Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel

OVER BESTUURLIJK PLATFORM ZUIDVLEUGEL

De Zuidvleugel is het gebied in het zuidwesten van de Randstad, binnen de provinciale grenzen van Zuid-Holland, met 3,5 miljoen inwoners één van de dichtstbevolkte regio's van Europa. De Zuidvleugel wil uitgroeien tot een vitaal, hoogwaardig ingericht en goed bereikbaar metropolaan gebied. Deelnemende partners: Provincie Zuid-Holland, Gemeente Rotterdam, Stadsregio Rotterdam, Gemeente Den Haag, Stadsgebied Haaglanden, Drechtsteden, Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Midden-Holland en Holland Rijnland.

→ Zie ook www.zuidvleugel.nl

COLOFON

De Zuidvleugelkrant is een uitgave van het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel.

Samenstelling en redactie
Zuidvleugelbureau

Met dank aan
Paul Bleumink, Luc Boot,
Aja den Hertog, Paul Schnabel,
Govert Veldhuijzen

Tekst en foto's conferentie
Leene.txt
Parmentier Fotografie

Vormgeving en productie
Zinnebeeld

Drukwerk
De Nieuwe Grafische, Rotterdam

Voor meer informatie
Zuidvleugelbureau
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
070 4418303
info@zuidvleugel.nl
www.zuidvleugel.nl